

SKUP 2000 – 47

Prosjekt: Kongelig bruktbilhandel

Medarbeider: Johnny Gimmetstad og Sveinung W. Jensen

Publikasjon: Aftenposten

Publisert: September 2000

Medium: Avis

Tema: Forvaltning

Avs: Johnny Gimmestad/Sveinung W. Jensen
Aftenposten, boks 1161,
Sentrum, 0107 OSLO
Tlf: 22863878/3975

Til: SKUPS prisjury
Institutt for Journalistikk
Postboks 1185,
1631 Gamle Fredrikstad

Godeste prisjury

Oslo, 24. januar 2001

Jobben vi sender inn til bedømmelse av den ærede jury er en reportasje fra Aftenposten, med tittelen "Kongelig bruktbilhandel", offentliggjort 2. september 2000 som cover-sak i avisens økonomiseksjon. Saken er skrevet av Sveinung Jensen og Johnny Gimmestad, begge reportere i økonomiredaksjonen, mens arkivar Alf Endre Magnussen har bidratt med en betydelig research-innsats og fotograf Svein-Erik Furulund har stått for reportasjebildet.

Ideen til reportasjen er spunnet ut av redaksjonens løpende kontakt med den offentlige forvaltning. Problemstillingen var fra begynnelsen temmelig identisk med det som også ble sakens kjerne; Hvordan opererer Slottsforvaltningen sitt fritak fra offentlige avgifter for å holde kostnadene til egen bilpark på et minimum?

Saken hadde fra begynnelsen av også en mer kritisk dimensjon: :Driver Slottet, og dermed blir også Kongen involvert, med tvilsomme transaksjoner, for å styrke kongehusets økonomi? Denne siste problemstillingen lå under arbeidet med saken. Den dannet utgangspunkt for vår tilnærming og det som ble sakens endelige vinkling.

Som faktagrunnlag i første fase støttet vi oss blant annet på en artikkel i Økonomisk Rapport, som beskrev omfanget av Slottets bilpark tidligere på 90-tallet, uten at problemstillingen med salg av bruktbiler der var berørt. Herfra gikk veien videre til det offentlige bilregisteret, for å kartlegge Slottets bilpark; kjøp og salg de siste 10 årene. Vi benyttet også bilbransjens egne registre for å få utfyllende opplysninger.

Ved å sammenholde alle disse opplysningene, ble det mulig å danne seg et komplett bilde både av Slottets kjøp og salg av bestemte bilmodeller, hvem kjøperne var og hvilken listepris de ulike modellene hadde. Sammenholdt med opplysninger om hvilke avgifter Slottet var(og er) fritatt for, innhentet fra Toll-og avgiftsdirektoratet, ble det også mulig å beregne kongehusets fortjeneste ved å skifte ut sin bilpark systematisk..

Arbeidet med å hente ut informasjon fra de offentlige og private registrene var møysommelig. Men det var helt nødvendig, for å ha et komplett faktagrunnlag, før vi gikk videre i prosessen; mot Slottsforvaltningen, de involverte aktørene i bilbransjen og de private kjøperne av kongelige bruktbiler.. Særlig Slottsforvaltningen var i utgangspunktet avvisende, men ble etter hvert mer villig til å besvare spørsmål etter hvert som vi kunne konfrontere dem med de opplysninger vi hadde hentet ut fra de nevnte registrene. Dermed kom også bekräftelsen på den hypotesen vi hadde arbeidet ut fra; at kjøp og salg av avgiftsfrie biler skjer systematisk, for å styrke Slottets økonomi og finansiere en stadig voksende bilpark. Flere av aktørene i bilbransjen var også svært uvillige til å gi informasjon, mens andre, særlig på bruktbilfronten, var mer åpne

En annen problemstilling, som meldte seg under arbeidet med saken var, salget av kongelige bruktbiler til Slottets egne ansatte., først og fremst hoffets lederskikt. Dette forholdet avdekket vi under faktainnsamlingen, og valgte å heise det opp som en viktig tilleggsdimensjon.

I tillegg til denne reportasjen, ble det også laget en oppfølger påfølgende dag av kollega Marita Valvik. Der ble det innhentet reaksjoner, fra flere folkevalgte og fra Finansdepartementet, hvor det blant annet ble tatt

til orde for å rydde opp i regelverket for Slottets avgiftsfritak, heve Kongens apanasje og innlemme dette temaet i arbeidet til det såkalte Slottsutvalget.

Den ene av oss to skrivende har også laget en større oppfølger, hvor temaet er hvordan Kongens søstre også er blitt omfattet av ordningen med avgiftsfrie biler, på en måte som Finansdepartementet stiller spørsmålstegn ved. Av helt spesielle, interne årsaker har denne saken blitt lagt på is, men den ble satt på trykk 27. uar.

Samlet tok arbeidet med saken det meste av arbeidstiden til oss to skrivende i en periode på to uker. Magnussens research-innsats tok rundt regnet to arbeidsdager.

Sakens delikate natur gjorde det påkrevet med en ekstra grundig sjekk av alle detaljer. I tillegg var avisens nyhetsledelse ekstra aktpågivende; en holdning man lett kan forstå. Men samtidig representerte dette en utfordring når det gjelder å spissformulere poenger i en sak som man sjelden eller aldri møter maken til.

Reportasjen kom på trykk samme dag som samboerskapet til kronprinsen og Mette-Marit Høiby ble offentliggjort. Dette dempet nok oppmerksomheten og ringvirkningene rundt vår sak betydelig; et forhold som også ble påpekt i en kommentarartikkel i svenske Dagens Nyheter påfølgende søndag. Der omtalte avisens Oslo-korrespondent vår artikkel utførlig og fant poengene i saken oppsiktsvekkende.

Vennlig hilsen

Svein W. Jensen (s)

Johnny Gimmestad(s)